

روانشناسی تربیت جنسی کودکان و نوجوانان

راهنمای والدین و مربیان

تألیف

دکتر محمد احمد پناه

استاد روانشناسی شناختی و بالینی گروه روانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی همدان

دکتر محمد حقیقی

استاد روانپزشکی و فلوشیپ طب روان جنسی گروه روانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی همدان

مجله علمی روانشناسی تربیتی

سرشناسه	: احمدپناه، محمد، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: روانشناسی تربیت جنسی کودکان و نوجوانان: راهنمای والدین و مربیان/تالیف محمد احمدپناه، محمد حقیقی.
مشخصات نشر	: همدان: دانشگاه علوم پزشکی همدان، معاونت تحقیقات و فناوری، اداره انتشارات، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۱ ص:، مصور، نمودار.
فروست	: دانشگاه علوم پزشکی همدان، معاونت تحقیقات و فناوری؛ ۲۹۹.
شابک	: 978-622-6916-05-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابخانه
موضوع	: امور جنسی — آموزش به کودکان
موضوع	: Sex instruction for children
موضوع	: کودکان و امور جنسی
موضوع	: Children and ...
موضوع	: امور جنسی — آموزش به نوجوانان
موضوع	: Sex instruction for teenagers
شناسه افزوده	: حقیقی، محمد، ۱۳۵۳ -
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم پزشکی همدان، معاونت تحقیقات و فناوری، اداره انتشارات
رده بندی کنگره	: HQ۵۷
رده بندی دیویی	: ۶۴۹/۶۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۱۶۴۸۹۱

❖ صفحه آرائی: موسسه پژوهش های

علمی ❖ طراحی جلد: ماجدی

❖ چاپ و صحافی: روشن همدان

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

❖ قطع: وزیری

❖ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

❖ قیمت: ۳۸۵۰۰ تومان

❖ شماره ثبت: ۹۹/۱۹/۲۴۶

۲۹۹

همدان، مقابل پارک مردم، دانشگاه علوم پزشکی همدان، معاونت تحقیقات و فناوری، اداره انتشارات

کدپستی ۶۵۱۷۸۳۸۶۷۸، تلفاکس ۰۸۱-۳۸۳۸۰۹۲۴

E-mail: pub@umsha.ac.ir URL: pub.umsha.ac.ir

پیشگفتار

تربیت جنسی که گاهی به آن آموزش جنسی نیز می‌گویند روند دستیابی به اطلاعات و شکل‌گیری نگرش و عقاید در مورد جنسیت، هویت جنسی، روابط و صمیمت است. آموزش جنسی همچنین به پیشرفت مهارت‌های جوانان می‌پردازد به گونه‌ای که در مورد رفتار خود آگاهانه و مسئولانه عمل کرده و نسبت به رفتار در ارتباط به این گزینه‌ها اعتماد به نفس و شایستگی احسان کنند. همچنین آموزش جنسی راهنمایی است که به فعالیت‌های جنسی انسان مانند تولید مثل، بیان احساسات و کنترل تولد می‌پردازد. این کار روشی است که ما می‌توانیم برای کودکان و نوجوانان اطلاعات صحیحی در مورد موضوعاتی که تأثیر عظیمی بر روی زندگی آن‌ها دارد، فراهم کنیم.

به طور کلی، آموزشی جنسی آگاهی‌های لازم را در مورد رابطه جنسی سالم یا کنترل تولد را فراهم می‌کند. بعضی اوقات، افراد به اشتباه معتقدند که آموزش جنسی فقط به رفتارهای جنسی (مثلاً مقاربت - سی) مربوط می‌شود و نه مجموعه کاملی از مباحثی که شامل تمایلات، هویت جنسی و جلوگیری از بارداری است. این موارد شامل اطلاعات و نگرانی در مورد تصویر بدن، پیشگیری از بارداری، حواص، جنسیت، رشد و نمو انسان، تولید مثل انسان، روابط، رابطه جنسی آمین‌تر (پیشگیری از عفونت‌های - اربتی)، نگرش‌ها و ارزش‌های جنسی، آناتومی جنسی و فیزیولوژی، رفتار جنسی، سلامت جنسی، لذت جنسی و لذت جنسی می‌باشد تا در نهایت در مورد جنسیت خود اطلاعات مناسبی را بدست آورده و سلامت جنسی را تحقق بخشیده و دقیقاً به جنسیت مانند بخشی از وجود و زندگی‌مان نگاه کنیم. با این حال، این فرآیند دریافت دانش از زمان تولد برای بزرگ شدن به طول می‌انجامد. والدین و معلمان بتوانند به عنوان اولین آموزگاران مسئولیت پیشرفت و آموزش‌های جنسی مناسب برای کودکان، نوجوانان و جوانان را به عهده دارند. در حالت ایده آل، آموزش جنسی در مدرسه یک فرآیند آموزش یکپارچه است که از مهدکودک آغاز می‌شود و تا پایان تحصیلات دبیرستانی ادامه می‌یابد.

تمام موجودات زنده درگیر فرآیندهای زندگی هستند مانند تغذیه، تنفس، دفع، احساسات، حرکت، رشد و تولید مثل. در این میان ما به عنوان والدین انسانی، فرزندان خود را در دوران کودکی

و نوجوانی به سمت بزرگسالی آموزش می‌دهیم، راهنمایی کرده و پرورش می‌دهیم حتی مهارت و دانش لازم را در اختیار آن‌ها می‌گذاریم تا بتوانند انتخاب سالمی در زندگی داشته باشند. از انتخاب غذاهایی که می‌خورند، ورزشی که در آن شرکت می‌کنند و بهداشت شخصی بی‌خطر تا ازدواج و فرزندآوری و روابط با همسر.

در این کتاب موضوعات مهم در تربیت جنسی به عنوان آموزش در مورد جنسیت انسان از جمله روابط صمیمی، آناتومی جنسی انسان، تولید مثل جنسی، عفونت‌های منتقله از راه جنسی، فعالیت جنسی، گرایش جنسی، هویت جنسی و جلوگیری از بارداری ناخواسته و حقوق و مسئولیت‌های تولید مثل، سوءاستفاده جنسی، روش‌های مقابله با آن در حوزه‌های مختلف متناسب با گروه‌های سنی تعریف و توضیح داده شده است. توسعه مناسب و مبتنی بر شواهد در مورد جنسیت انسان و تولید مثل جنسی در طول زمان ارائه شده توسط پزشکان و متخصصان کودکان و نوجوانان، سایر متخصصان و والدین برای کمک به کودکان و نوجوانان در انتخاب آگاهانه، مثبت و ایمن در مورد روابط سالم، فعالیت جنسی مسئولانه و همجنس‌گرایی. در این سال‌ها تحقیقات مختلف نشان داده است که آموزش جنسی برای جلوگیری از سوءاستفاده جنسی و کاهش خطرات ناشی از حاملگی ناخواسته، HIV و عفونت‌های مقاربتی برای کودکان و نوجوانان دارای شرایط بهداشتی و معلولیت مزمن می‌تواند بسیار کمک کننده باشد.

در خاتمه از جناب آقای دکتر سعید بشیریان معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه، اعضای محترم شورای نشر دانشگاه، جناب آقای مهندس مسعود کورکی کارشناس دقت و نکته سنج معاونت تحقیقات و فناوری، جناب آقای علی مرادی کارشناس محترم مرکز تحقیقات اختلالات رفتاری و سوء مصرف مواد دانشگاه که هر کدام به شکلی به چاپ این کتاب کمک کردند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

دکتر محمد احمدپناه - دکتر محمد حقیقی

بهار ۱۳۹۹

«فهرست مندرجات»

صفحه	عنوان
۱	فصل اول : مقدمه
۹	جنسیت به چه معنی است
۱۳	معنی و مفهوم آموزش جنسی
۱۵	اهداف و عناصر کلیدی آموزش جنسی
۱۷	تئوری‌های رشد و تحول جنسی و التزام‌های آموزشی آن
۱۸	- از تولد تا دو سالگی
۱۸	- از سه تا شش سالگی
۲۰	- از هفت تا دوازده سالگی
۲۲	- از سیزده تا هفده سالگی
۲۲	- از هجده تا بیست و سه سالگی
۲۳	فصل دوم: رشد و تحول جنسیت و میل جنسی
۳۲	اهمیت رشد مهارت‌های انفرادی
۳۳	معلولیت و مشکلات رفتار جنسی
۴۰	آموزش و تدریس موضوعات جنسی به کودکان و نوجوانان با معلولیت
۴۸	تأثیر معلولیت بر نحوه ارائه آموزش‌های جنسی
۵۱	فصل سوم : نقش مربیان در زمینه آموزش جنسیت به افراد با آسیب بینایی
۵۲	- جامعه پذیری نقش جنسی
۵۴	- هویت جنسی
۵۵	- زبان جنسی
۵۵	- استمناء
۵۶	- تفاوت‌های آناتومیکی
۵۷	اینترنت و ایمنی دانش‌آموزان
۶۱	فصل چهارم : جنسیت و نقش والدین در برنامه آموزش جنسی
۶۲	دل‌مشغولی‌های رایج والدین
۶۳	آموزش جنسیت به کودکان پیش دبستانی
۶۳	- رشد آگاهی‌های جنسی
۶۵	- یافته‌ها در مورد کودکان
۶۶	- لمس خوب و لمس بد

۶۷	آموزش جنسی دانش آموزان سنین مدرسه.....
۶۸	- رفتارهای مناسب.....
۶۹	- عزت نفس.....
۶۹	- بلوغ.....
۷۱	- قرار ملاقات گذاشتن.....
۷۱	- تولد و بیرون آمدن جنین از رحم مادر.....
۷۲	- جنین از کجا وارد رحم مادر شده است.....
۷۳	- تغییرات بلوغ و التزامهای آموزشی آن.....
۸۱	- بیماری های مقاربتی و ایدز.....
۸۹	فصل پنجم: موضوعات و مباحث خاصی در زمینه آموزش جنسی
۸۹	- جهت گیری جنسی.....
۹۰	- تولید مثل اختراعی "د".....
۹۳	- محافظت از ابر به پیری این مقاربتی.....
۹۴	- جلوگیری از سوء استفاده و بهم کشی جنسی.....
۹۷	فصل ششم: چارچوب برنامه آموزش جنسی افراد با آسیب بینایی
۹۷	اهداف و ارزشها.....
۱۰۶	رشد انسانی.....
۱۰۷	- فیزیولوژی و آناتومی تولید مثل.....
۱۰۸	- تولید مثل.....
۱۱۰	- بلوغ.....
۱۱۱	- تصور بدنی.....
۱۱۳	- هویت و جهت گیری جنسی.....
۱۱۵	ارتباطات.....
۱۱۶	- خانواده.....
۱۱۸	- دوستی.....
۱۱۹	- عشق.....
۱۲۰	- قرار ملاقات گذاشتن.....
۱۲۲	- ازدواج و تعهد مربوط به آن.....
۱۲۵	- بزرگ کردن و بزرگ شدن بچه.....
۱۲۷	مهارتهای شخصی.....

۱۲۷	- ارزشها
۱۲۹	- تصمیم‌گیری
۱۳۲	- ارتباطات
۱۳۴	- ابراز خود
۱۳۶	- مذاکره
۱۳۷	- درصدد کمک برآمدن
۱۳۸	رفتار جنسی
۱۳۹	- جنسیت در سراسر عمر
۱۴۱	- استمناء
۱۴۲	- انتخاب شریک جنسی
۱۴۳	- رهییز از رفتارهای جنسی
۱۴۵	- پاسخ جنسی
۱۴۶	- خیابپردازی جنسی
۱۴۷	- بدکارگری جنسی
۱۴۸	بهداشت جنسی
۱۴۸	- لوگیری از آبست
۱۵۰	- سقط جنین
۱۵۳	- بیماری‌های انتقالی جنسی
۱۵۷	- سوء استفاده جنسی
۱۵۹	- بهداشت بارداری و تولید مثل
۱۶۲	جامعه و فرهنگ
۱۶۳	- جنسیت جامعه و فرهنگ
۱۶۴	- نقش‌های جنسی
۱۶۶	- جنسیت و قانون
۱۶۷	- جنسیت و مذهب
۱۶۹	- تنوع و گوناگونی
۱۷۰	- هنرها و جنسیت
۱۷۱	- جنسیت و رسانه‌ها
۱۷۳	فصل هفتم: دامنه رفتار جنسی طبیعی کودکان تا کجاست
۱۷۶	- رفتار جنسی واکنشی
۱۷۷	- رفتار جنسی شده

۱۷۷	- رفتار جنسی اجباری.....
۱۸۱	- واکنش نسبت به رفتارهای جنسی کودکان.....
۱۸۶	- چه کار باید کرد زمانی که رفتار جنسی مشاهده شده طبیعی است.....
۱۹۰	- چه کار باید کرد زمانی که رفتار جنسی مشاهده شده باعث نگرانی است.....
۱۹۵	- چه کار باید کرد زمانی که رفتار جنسی مشاهده شده باعث دلمشغولی جدی است.....
۲۰۳	فصل هشتم: اداره رفتارهای جنسی مشکل کودکان در مدرسه
۲۰۳	- حمایت از دانش آموزان با مشکلات رفتاری جنسی.....
۲۰۵	- تجدید نظر در برنامه حمایتی.....
۲۰۷	- راهب حمایتی برای معلمین کلاس.....
۲۱۰	- درمان.....
۲۱۲	- انتخاب استرینرها.....
۲۱۸	- موضوعات.....
۲۲۴	- دستورالعمل هایی برای آموزش محدودیت ها در کلاس درس.....
۲۲۷	منابع: